

PIATRA VISTERIEI ȚĂRII ROMÂNEȘTI DIN ANUL 1834

RADU OCHEȘEANU

Prin articolul 65, în Țara Românească și respectiv prin articolul 81, în Moldova, Regulamentul Organic legifera, pentru aur, ca etalon oficial al monedelor în circulație, pe piețele monetare din Principatele dinărene, galbenul sau ducatul olandez, echivalent cu 31,50 lei de calcul¹. Această monedă de 3,49 g și 900% aur pur era preferată în tranzacțiile din Orient ca mijloc de plată. De asemenea, trebuie să arătăm că, indiferent de intențiile autorităților țariste de ocupație, introducerea ca mijloc oficial de plată a galbenului olandez a sprijinit tendințele de formare a unei piețe unice pe întreg teritoriul României, întrucât această monedă era echivalentă ducatului austriac, care circula ca mijloc legal de plată în teritoriile românești stăpânite de Habsburgi.

În primii ani de după introducerea Regulamentului Organic, diferența manifestă a birocraticii ocirmuirii țariste de ocupație a contribuit la menținerea haosului monetar în Principate. Monedele deteriorate de aur sau argint continuă, spre paguba populației, să circule necontrolate pe piețele țărilor române, cu toate plîngerile grupurilor sociale interesate în însănătoșirea fenomenului monetar². În acest context, singura măsură avută în vedere de ocirmuire a fost aceea de a proteja intrările de numerar în visterie, unde la primiri nu era admisă decît moneda europeană nealterată³.

În anul 1834, odată cu reinstalarea domniilor pămîntene, încep a fi introduse o serie de măsuri, bine chibzuite politic, în condițiile suveranității otomane și a protectoratului țarist, pentru a proteja populația și a însănătoși piața monetară. Astfel, cu timpul, se va interzice pătrunderea peste Dunăre a monedelor otomane lipsite de valoare intrinsecă și se va permite circulația monedei deteriorate, căreia i se aplică un disajon acceptabil⁴. Dar prima măsură luată de ocirmuirile celor două principate românești va fi introducerea controlului ponderal oficial al monedelor de aur prin greutatea de cîntar puse la dispoziția autorităților locale și a negustorilor de visteriile din cele două capitale⁵.

În literatura noastră de specialitate sînt cunoscute pietrele de cumpănă din Moldova, deși în viitor va fi necesară o republicare adecvată stadiului cercetării⁶. Și piatra emisă de Visteria Țării Românești în anul

1834 este menționată de unii autori ca fiind cunoscută⁷, dar, în realitate, nici un astfel de exemplar nu a fost editat ca atare, informația reducându-se de fapt doar la documentele de arhivă⁸. O altă mențiune despre existența unei greutăți monetare din Țara Românească emisă în anul 1845⁹ este greșită. În fotografia trusei de cîntar de zaraf, care se păstrează în colecțiile Muzeului de istorie și artă a Municipiului București și publicată în amintita lucrare, recunoaștem pe primul rînd, a treia greutate de la stînga la dreapta, piatra de cumpănă pe care dorim să o prezentăm aici¹⁰.

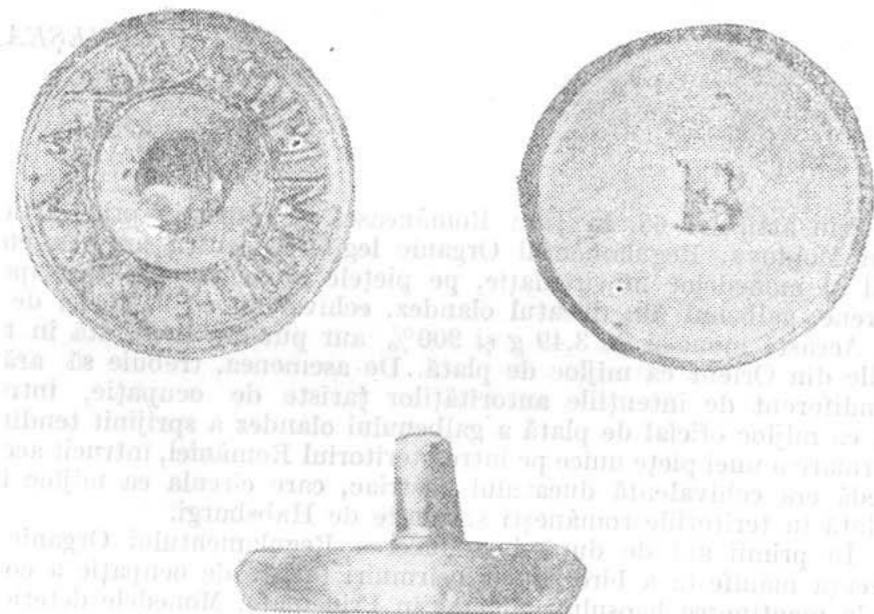

Fig. 1. Piatra Vistriei Țării Românești din anul 1834 (mărită).

Greutatea monetară de alamă, de formă tronconică cu diametru maxim de 14,3 mm, diametru minim de 13,5 mm și înălțime de 2,8 mm. În centru discului superior se găsește o protuberanță cu diametru de 3 mm și înălțimea de 4,3 mm. Înălțimea totală a pondului este de 7,1 mm. Piatra de cumpănă are o greutate de 3,48 g, acceptabilă, dacă ne gândim la uzura fizică a piesei și la mijloacele tehnice cu ajutorul cărora a fost fabricată.

Pe partea superioară se află, între două cercuri concentrice, o inscripție scrisă cu caractere chirilice:

ПРИНЦІИ: БАААХ ● 1834 ●

Pe partea inferioară, în centru, se află ștanțată slova *B*, probabil inițiala cuvîntului Valahia, sau Visteria.

Conform greutății ei, piatra de cumpănă a Țării Românești din anul 1834 era destinată să verifice greutatea ducăților olandezi și austriei.

- ¹ C. I. Băicoianu, *Istoria politicii noastre monetare și a Băncii Naționale*, I, 1, București, 1932, p. 86; C. C. Kirîțescu, *Sistemul bănesc al leului și precursorii lui*, I, București, 1964, p. 115.
- ² C. I. Băicoianu, *op. cit.*, p. 85, 89–94 și p. 118–119, unde negustorii cer, în anul 1833, introducerea unor ponduri monetare oficiale.
- ³ *Ibidem*, p. 94 și următoarele, vezi în special documentele publicate în subsolul lucrării.
- ⁴ *Ibidem*, p. 115; C. C. Kirîțescu, *op. cit.*, p. 117.
- ⁵ C. I. Băicoianu, *op. cit.*, p. 112–117; C. C. Kirîțescu, *op. cit.*, p. 116; N. Stoicescu, *Cum măsurau strămoșii noștri*, București, 1971, p. 290–292.
- ⁶ G. Severanu, BSNR, 2, 1905, p. 14–23; C. I. Istrati, *Literatură și artă română*, 12, 1908, p. 395–404; I. Roșu, BSNR, 20, 1925, p. 23–25; C. Moisi, BSNR, 20, 1925, p. 25; E. Răzmeriță, BSNR, 75–76, 1981, p. 391–392; CMBR, p. 106–107, nr. 1112–1119.
- ⁷ C. C. Kirîțescu, *op. cit.*, p. 116 și nota 3, dar care ne trimite la pondurile meldo-venești, deja cunoscute în literatură, și nu la piatra de cumpănă a Țării Românești.
- ⁸ C. I. Băicoianu, *op. cit.*, p. 112–113, documentul de la nota 1 și p. 114, nota 1 unde se publică adresa Visteriei Țării Românești către ocirnuirile județelor.
- ⁹ N. Stoicescu, *op. cit.*, p. 290.
- ¹⁰ *Ibidem*, fig. 35.

POIDS MONÉTAIRE DE LA TRÉSORERIE DE VALACHIE
DE L'ANNÉE 1834

RÉSUMÉ

On publie pour la première fois un poids monétaire de 3,48 g de Valachie utilisé pour vérifier des ducats des Pays-Bas.

EXPLICATION DES FIGURES

Fig. 1. Poids monétaire de la trésorerie de Valachie de l'année 1834 (agrandi).